

Kristina Gavran

POTPIS i druge priče

disput

Zagreb, 2025.

PRVI DIO

POTPIS

Sjedio je za stolom, pio kavu i vježbao vlastoručni potpis energičnim potezima. Već je dva lista papira ispunio kitnjastim *s*-ovima i labudastim *j*-ovima. Kemijska Montblanc pristajala je njegovoj ruci. Osjećao se kao jedan od modela iz njihova kataloga; u elegantnom odijelu, podšišane brade i blagog osmijeha. Rupčićem za naočale ulaštio je kemijsku. Njezina glatka crna površina svjetlucala je, a srebrni ukrasi isticali su ljepotu dizajna. Na lijevoj ruci nosio je srebrni ručni sat. Podsjetio je sam sebe da u ključnom trenutku, kad počne potpisivati dokument, zadigne lijevi rukav odijela i položi ruku tik uz papire, kako bi se jasno vidjelo da sat i kemijska pristaju jedno drugome.

Još je jednom spustio svoj potpis na papir i zadovoljno promatrao kako se slovo *k* ponosno kočoperi. Bio je to najljepši potpis dosad, posve precizan i ravan. Ali nije isto izvesti tako lijep potpis u miru vlastitog ureda i pred gomilom ljudi u publici, kamerama i fotografima. Znao je da će kamera zumirati njegove ruke i da će taj potpis promatrati milijuni ljudi po cijelom svijetu. Na tu pomisao ruka mu je zadrhtala, a okus kave u ustima postao je gorak.

– Gospon premijer, auto dolazi za pola sata – provirila je tajnica na vrata.

Živciralo ga je kako mu se obraća s “gospon premijer”, to “gospon” paralo mu je uši. Kao neka piljarica na Dolcu. Nije ni fakultet završila, ali morao ju je zaposliti. Svašta je on morao u posljednje četiri godine, no od sutra neće morati više ništa.

– Molim vas, donesite mi još jednu kavu – izgovorio je ne podižući pogled s papira.

– I šećera! – viknuo je za njom. Vrata su se već zatvorila.

Još kao mladić uvježbao je svoj potpis, znao je da se takve stvari ne prepuštaju slučaju. Uostalom, postoji čitava znanost o povezanosti rukopisa i osobnosti. Stoga je odabrao tip osobnosti za koji je smatrao da će mu najbolje koristiti u životu, te je dugo vježbao veličinu slova, nagib i razmake. Njegov rukopis odavao je odlučnost, samopouzdanje i efikasnost.

Tajnica je donijela kavu i dvije vrećice šećera. Obje je istresao u vruć napitak, a zatim otpio. Vruće! Kapljica kave pala je na bijeli papir. Mrlja se razlijevala po njegovu imenu, izgledala je kao crna rupa u svemiru koja guta sve pred sobom. Stresao se. Bit će sve u redu. Vježbao je.

Kad su započeli kampanju oko prodaje, uplatili su mu dva milijuna eura na račun. Javnosti su objasnili da se ne radi o korupciji, već o lobiranju, koje je legitimno u cijelom svijetu. Naravno, našlo se pokoje novinarsko piskaralo koje je napisalo šaljivu kolumnu, ljudi su se nasmijali, malo dijelili link članka po društvenim mrežama, i to je bilo to. Za ozbiljnu raspravu nitko, na sreću, nije imao vremena. Kampanja je bila intenzivna; posvuda plakati, TV-reklame u visokoj produkciji, koncerti, po gradu su vozili autobusi koji su preko razglasa puštali lako pamtljive *jingleove*. Ubrzo su svi pjevušili istu pjesmu. Referendum je dobro prošao. Kao da je čitav narod odahnuo, ne može biti gore nego što je bilo.

Tajnica se opet pojavila na vratima. Podigao je pogled i primijetio da je operirala usne. Vjerojatno novcem od otpremnine. Svakom tko je radio za državnu, pa čak i za lokalnu vlast, od premijera do spremačice, isplaćena je otpremnina. “Clean new beginning”, tako su to nazvali njihovi partneri. Ionako nisu imali koristi od takvih radnika. Dugovi su isto sanirani, i čitava država mogla je krenuti ispočetka. Povrat ulaganja očekivao se tek u idućoj generaciji, bilo je to dugoročno planiranje.

– Gospon premijer, auto vas čeka.

Duboko je udahnuo i osvrnuo se po uredu. Police su zjapile prazne, sa zidova su uklonjeni portreti, čak je i veliki kristalni luster skinut sa stropa. Nakon potpisivanja predat će ključeve ureda i od sutra počinje preuređivanje. Zgrada u kojoj je zasjedao parlament postat će hotel s pet zvjezdica, ipak takva vrhunska lokacija u gradu zaslužuje nešto posebno. Pomislio je kako će sutra, kad radnici uđu u ured, on već biti u avionu za Floridu gdje ga čekaju supruga i djeca, i ta ga je misao ispunila zadovoljstvom.

– Uništite ove papire – gurnuo je tajnici u ruke listove ispunjene potpisima. Otvorio je lijevu stranu sakoa i oprezno stavio kemijsku u unutrašnji džep, zakopčao gumbe i odlučnim korakom krenuo prema autu.

Dok je auto klizio cestom, uočio je da su nove zastave izvješene na prozorima. Bile su iste kao one prijašnje, ljudi vole te tri boje, samo je grb u sredini zamijenjen logom kompanije – vodoravno položenom bananom. Iako je kompanija osnovana kao svjetski distributer banana, već odavno je prešla na digitalne usluge. Skladištenje banana je komplicirano. Ali banana je ostala kao lako prepoznatljiv simbol. Svako kućanstvo dobilo je zastavu u poštanski sandučić, uz bon od dvjesto kuna kao poticaj da zastavu izvjesi na vidlji-

vo mjesto. Zastave su vijorile s pročelja zgrada, a te banane u ležećem položaju izgledale su kao široki osmijesi. Bez sumnje, ljudi su bili sretni.

Auto se zaustavio pred kazalištem, anđeli na pročelju blesavo su se smijali okupljenom mnoštvu. Premijera su čekali postrojeni vojnici i mažoretkinje. Bila je to posljednja parada nacionalnog ponosa, koja će završiti vatrometom u ponoć. Režija je prepuštena doajenu hrvatskog kazališta. Od sutra kreće rebrendiranje, tako su mu objasnili. Kazalište ostaje kazalište, predstave na stranim jezicima privući će brojne turiste, ali zgrade Sveučilišta i Muzičke akademije dobit će novu funkciju. I premijer odlazi sa svoje funkcije, pa kako se zgrade ne bi prilagodile novoj situaciji. Iz zvučnika se zaorila himna. Desnom rukom dotaknuo je srce, nervozno provjeravajući je li mu kemijska u džepu.

Visoki državnici okupili su se u predvorju kazališta. Dok je pružao ruku na pozdrav, premijer je osjećao kako mu se dlanovi znoje. Bilo mu je neugodno što za sobom ostavlja ljepljiv, ljigav trag, a uzvanici neprimjetno brišu dlanove o rub hlača. Uхватила ga je panika, što ako mu kemijska skližne niz prste i potpis ispadne nečitljiv? Ne može si to dopustiti.

– Treba mi papir! – šapnuo je državnom tajniku, ali ovaj je zbunjeno slegnuo ramenima. Kakvim je idiotima okružen! Utješio se da od sutra neće morati gledati nikoga od njih. Premijer je pobjegao u muški toalet i ondje otrgnuo tri lista toaletnog papira. Prislonio je papir na vrata kabine i isprobao potpis. Na uglačanoj površini tijela kemijske vidjele su se mokre, znojne mrlje. Izišao je iz kabine i gurnuo ruke pod hladnu vodu nadajući se da će ih tako ohladiti. Mora požuriti, uskoro dolazi CEO. To da će CEO najuspješnije multinacionalne kompanije doći u njihovu državicu bila je

vijest broj jedan u svjetskim medijima. Takva akvizicija još se nije dogodila, a CEO je najavio da bi, ako se tranzicija pokaže uspješnom, mogli otkupiti još pokoju nefunkcionalnu državu. Kandidata nije nedostajalo. Premijer je bio zadovoljan što su prvi na svijetu. Ulazak strateškog partnera podići će standard svim građanima. Uostalom, kompanija će znati kako efikasnije iskoristiti resurse. Bacio je toaletni papir s potpisom u zahodsku školjku, povukao vodu i krenuo prema pozornici.

U dvorani je dočekan pljeskom, mahnuo je okupljenima i sjeo za stol. Okružili su ga fotografi, kao ptice grabljivice koje vrebaju najbolji komad mesa. Odjednom se prolomio još jači pljesak. CEO je izišao na pozornicu. Čovjek u bijeloj majici s kratkim rukavima, razbarušene kose i blagog osmijeha koračao je prema njemu. Pružio je ruku, dlan mu je bio suh i od toga se osjećao bolje. CEO je odbio držati govor, scenarij svečanosti uključivao je tek njegovo pojavljivanje. Prema protokolu, na pozornicu je zatim svečano donesen veliki plavi fascikl. U njemu se nalazio ugovor o prodaji; petstotinjak stranica klauzula i posebnih članaka. Premijer je posegnuo za kemijskom u unutrašnjost sakoa. Čak se sjetio povući rukav na lijevoj ruci kako bi pokazao sat. Kemijska je bljeskala pod svjetlima reflektora i on se razdragano osmjehivao kamerama.

CEO je otvorio plavi fascikl i premijer je tada primijetio da se unutra ne nalaze papiri, već tanko sučelje ekrana. Ekran je zasvijetlio i pred njim su se ukazala gusto poredana slova. CEO je laganim potezima prstiju skrolao niz dokument, ruke su mu bile mirne, činilo se kao da miluje ekran pred sobom. Zaustavio se na samom kraju gdje se nalazila izdvojena rečenica "I agree to the Terms and Conditions". CEO je nježno, kao da postupa s djetetom, maknuo kemij-

sku iz premijerove ruke i prinio njegov palac ekranu. Pritisnuo je palac na označeno mjesto. Na ekranu se pojavio otisak prsta. Vijugave šare projicirane su na ekrane u dvorani, uhvaćene okom kamere, putovale su po društvenim mrežama i televizijskim kanalima. Premijer je zbunjeno gledao u svoj palac. Nikada nije pomislio na nevidljivi trag koji ostavlja za sobom.